

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia de Cultura 14(4) 2022

ISSN 2083-7275

DOI 10.24917/20837275.14.4.8

Magdalena Stoch

Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie

ORCID: 0000-0002-4973-160

Edukacja medialna w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (dalej: UP) powołano do istnienia w roku 1971, a jego pierwszym dyrektorem został Wincenty Danek. Rozwój jednostki do 2004 r. szczegółowo relacjonował Bolesław Faron w wywiadzie *Świat się zmienia, a my z nim*, spisany przez Magdalenę Roszczyniałską (Faron, Roszczyniałska 2004). Przez lata głównym atutem polonistyki było kształcenie nauczycieli wszystkich typów szkół. Równolegle pracownicy Instytutu prowadzili badania w dwóch dyscyplinach: literaturoznawstwie i językoznawstwie.

Momentem przełomowym dla modelu kształcenia przyszłych nauczycieli i nauczycielek było opracowanie przez zespół Agnieszki Kłakówny serii podręczników *To lubię!*, opartych na koncepcji kształcenia kulturowego (w obrębie języka polskiego jako przedmiotu szkolnego nauczania). Za podstawowy przedmiot poznania uznano w tej koncepcji człowieka, jego egzystencję oraz kulturę, poprzez którą człowiek ten się wyraża i daje poznawać. Nawiązując do filozofii Paula Ricoëura, Kłakówna konstatowała: „Literatura staje się tu swoistym laboratorium, w którym sprawdzane są granice ludzkiego człowieczeństwa” (Kłakówna 2005: 77).

Wydaje się, że seria „To lubię!” dała Instytutowi Filologii Polskiej UP impuls do przekształcenia się w laboratorium myśli humanistycznej, napędzanej głodem wiedzy, ale też – co z czasem stawało się coraz bardziej oczywiste – potrzebami rynku pracy. Nie można było ignorować żywych zjawisk kultury popularnej, dynamicznie rozwijającego się sektora reklamy komercyjnej, wpływu polityki na język i retoryki na życie polityczne. Mimo iż na niektórych zajęciach nadal popularny jest układ chronologiczny i teoretycznokulturowy, zasadnicze podejście do modelu, treści i metod kształcenia uległo zmianie. W niniejszym szkicu postaram się zrekonstruować kluczowe momenty tego procesu, odchodząc jednak od kształcenia nauczycieli, a koncentrując się na rozwoju szeroko rozumianej koncepcji edukacji medialnej.

Artykuł opiera się na materiałach źródłowych, udostępnionych przez archiwum Uczelni, na rozmowach przeprowadzonych w czerwcu 2022 r. z profesorem Bolesławem

Faronem oraz z profesor Agnieszką Ogonowską, a także na doświadczeniu własnym autorki, zatrudnionej w Instytucie od 2013 r.

Edukacja medialna w IFP przed rokiem 2011

Kluczowym punktem zwrotnym dla edukacji medialnej w IFP było otwarcie w 1981 r. dziennikarskich kursów dokształcających (tzw. studium dziennikarskiego), prowadzonych w kolejnych latach przez Edwarda Chudzińskiego, Zbigniewa Bauera i Macieja Malinowskiego. Jak opisywał to jeden z mentorów projektu: w ten sposób „dołączyliśmy m.in. do pięknej tradycji studiów dziennikarskich, rozpoczętej w 1917 r. w Warszawie, gdy powoływano w Szkole Nauk Politycznych UW Wydział Publicystyki i Dziennikarstwa” (Bauer 2013: 17). Równolegle w całej Polsce rozwijały się badania kulturoznawcze (z wiodącą rolą kulturoznawstwa wrocławskiego), a następnie badania z zakresu nauk o komunikacji społecznej i mediach (krzyżując się z politologią, socjologią, filozofią, językoznawstwem itp.). Rozwój samego medioznawstwa był więc silnie naznaczony interdyscyplinarnością. Postrzegano ją (interdyscyplinarność) z jednej strony jako siłę nowej dyscypliny, z drugiej jako zagrożenie dla „czystości” tradycyjnych pól badawczych. Wspominam o tym wątku dyskusji akademickich, ponieważ wyłanianie się nowej dyscypliny badawczej zawsze przebiega w pewnym sensie w opozycji, ale i w dialogu z tradycją. Napięcia te rezonują później w dyskusjach o kierunkach rozwoju uczelni i instytutów, tworząc ramy dla pracy badawczej i dydaktycznej.

W przypadku Instytutu Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego w pewnym momencie stało się jasne, że filologia polska o profilu nauczycielskim odpowiada na potrzeby wąskiej grupy studentów i studentek zainteresowanych pracą w szkole. Większość humanistów i humanistek szukała alternatywy. Dlatego od roku akademickiego 2003/2004, jeszcze w ramach studiów filologicznych, uruchomiono aż cztery specjalności: nauczycielską, logopedyczną, edytorską (z komunikacją medialną) oraz komunikację społeczną. Już wówczas Bolesław Faron, ówczesny dyrektor Instytutu, informował o innowacyjnych badaniach nad edukacją medialną. W planie studiów znalazły się przedmioty filozoficzne i poświęcone sztuce współczesnej. Na łamach uczelnianego czasopisma „Konspekt”, redagowanego wówczas przez Bogusława Gryszkiewicza i Henryka Czubałę, a później przez Marcina Kanię, pracownicy IFP pisali o filmie, teatrze i sztuce. Od 2007 r. w IFP działa Pracownia Edukacji Medialnej, w skład której weszli: Agnieszka Ogonowska, Zbigniew Bauer i Bogusław Skowronek.

Utworzenie Katedry Mediów i Badań Kulturowych

Kolejnym kamieniem milowym dla rozwoju koncepcji edukacji medialnej było utworzenie w 2011 r. Katedry Mediów i Badań Kulturowych (Ogonowska 2016). Od początku istnienia kieruje nią Agnieszka Ogonowska. W skład katedry wchodził wówczas (jeszcze z podwójnymi afiliacjami): Zbigniew Bauer, Bogusław Skowronek, Magdalena Roszczynialska i Anna Ślósarz, którzy przeszli koleje szczyble kariery naukowej, aż do stanowisk profesorów uczelni i profesorów belwederskich. Obecnie, na początku roku akademickiego 2022/2023, w skład katedry wchodzi: Agnieszka Ogonowska (kierownik), Patrycja Włodek (filmoznawstwo), Jakub Kosek (*music studies*), Ewelina Jarosz (nauki o sztuce), Magdalena Stoch (literaturoznawstwo). Profil naukowo-badawczy

pracowników katedry łączy różne subdyscypliny. Prowadzone są badania z zakresu psychologii mediów i komunikowania, socjologii mediów, nowych technologii w edukacji na odległość, filmoznawstwa, teatrologii, muzykoznawstwa, recepcji literatury w obiegach popularnych, *gender studies* oraz błękitnej humanistyki.

W 2012 r., na bazie nowo powstałej katedry, otworzono nowy kierunek studiów pierwszego i drugiego stopnia: kulturoznawstwo i wiedzę o mediach. Zbigniew Bauer jeszcze w 2013 r. tak opisywał motywację kryjącą się za tą decyzją:

Powoływanie nowego kierunku studiów, szczególnie w obszarze nauk humanistycznych, jest zadaniem dość ryzykowanym. Z jednej strony, od podejmowania takich decyzji poniekąd nie ma odwrotu: jeśli humanistyka (rozumiana przeze mnie jako pewna całość wiedzy, bo przecież nie metodologii) ma przetrwać w obliczu nacisku innych dyscyplin, musi dostosowywać się do wymogów rynkowych, czyli do oczekiwań naszych przyszłych uczniów, którzy z kolei mają rozmaite wyobrażenia o tym, co chcieliby robić w przyszłości [...]. Jest i druga strona zagadnienia: dziedziny humanistyczne należą do – tu zapewne spotkam się z gwałtownymi reakcjami – najmniej podatnych na zmiany w zakresie metodologii nauczania, a także w zakresie metodologii badawczej (Bauer 2013: 48).

Pobrzmiwają w tych słowach echa gorących dyskusji nad kształtem studiów humanistycznych w IFP, które były i są wypracowywane z myślą o przyszłych absolwentach i absolwentkach. Wówczas, na przełomie 2012 i 2013 r., myślano o nich jako o menadżerach kultury, krytykach filmowych i teatralnych oraz (od 2014) coachach medialnych (takie nazwy nosiły bowiem specjalności uruchomione na kulturoznawstwie i wiedzy o mediach). Od roku akademickiego 2022/2023 oferta została poszerzona o specjalności: cyberkulturoznawstwo i przemysły kreatywne oraz zarządzanie wizerunkiem i publikowanie cyfrowe (z pominięciem krytyki medialnej). Równoległe na kierunku filologia polska dokonano gruntownej przebudowy planów i programów studiów. Przyszli nauczyciele i nauczycielki będą mieli/miały możliwość nie tylko specjalizowania się w glottodydaktyce (nauczaniu języka polskiego obcokrajowców), ale też wyboru dodatkowego komponentu medioznawczego (zarządzanie wizerunkiem, publikowanie cyfrowe) – wcześniej realizowanego wyłącznie na kierunkach nienauczycielskich. Zmiana ta jest próbą odpowiedzi na te same wyzwania, z którymi od kilkunastu lat mierzą się wszystkie uczelnie humanistyczne: nizu demograficznego równoznacznego ze spadkiem liczby osób studiujących; pragmatycznego nastawienia współczesnej młodzieży, która od studiów oczekuje przede wszystkim rzetelnego przygotowania do wkroczenia na rynek pracy; prób godzenia nauki z pracą oraz coraz częstszego rezygnowania ze studiów magisterskich lub ich realizowania w trybie niestacjonarnym; dramatycznie niskich pensji pracowników systemu oświaty oraz kruszejącego prestiżu zawodu nauczyciela. Współczesny nauczyciel/nauczycielka musi wykazać się wyjątkową przedsiębiorczością, aby w ogóle przeżyć za pensję, którą co miesiąc otrzymuje na swoje konto. Ponadto pojawienie się nowych mediów całkowicie zmieniło to, w jaki sposób dzieci i młodzież spędzają czas wolny oraz komunikują się z otoczeniem. Dobry pedagog/pedagożka musi posiadać odpowiednie kompetencje cyfrowe, aby móc o nich rozmawiać w szkole i w ogóle rozumieć, w jakim świecie żyje dzisiejsza młodzież. Stąd też propozycja nowych modułów specjalnościowych na kierunku filologia polska.

Warto również dodać, że większość humanistów i humanistek wybiera pracę poza szkołą, przede wszystkim w agencjach reklamowych oraz szeroko rozumianych mediach. W tym sensie prowadzona w IFP UP edukacja medialna przyczynia się nie tylko do budowania krytycznych postaw wobec mediów, ale też do zrównoważonego rozwoju branży reklamowej, opartej na nowych technologiach.

Czym właściwie jest edukacja medialna?

Jak przekonują Agnieszka Ogonowska i Grzegorz Ptaszek, edukacja medialna to nie tylko proces uczenia innych, jak działa system medialny, oraz uczenia się o mediach, ale przede wszystkim złożony, interdyscyplinarny obszar wiedzy teoretycznej i praktycznej, związanej z doskonaleniem kompetencji medialnych, ale też z analizą ich uwarunkowań oraz projektowaniem na wszystkich etapach życia człowieka działań służących rozwijaniu kompetencji ukierunkowanych na zaspakajanie różnych potrzeb jednostki (Ogonowska, Ptaszek 2015: 9). Dla zrozumienia edukacji medialnej kluczowe jest rozpoznanie jej trzech wymiarów: uczenia o mediach, dla mediów i poprzez media (Ogonowska 2013). W przypadku kształcenia akademickiego oznacza to konieczność uwzględniania problematyki nowomediów w planach i programach studiów, ale też niejednokrotnie podejmowanie współpracy w zakresie prowadzenia zajęć z osobami na co dzień zatrudnionymi poza uczelnią, w agencjach reklamowych i mediach (radiu, telewizji). Instytut współpracuje z licznymi podmiotami zewnętrznymi, organizującymi praktyki studenckie, opierając się na zasadzie „upraktyczniania” wiedzy akademickiej. Instytut posiada też swoją stronę internetową (<https://ifp.up.krakow.pl/>) i profil na Facebooku, dzięki czemu przepływ informacji staje się płynny, zrozumiały i przyjazny (<https://www.facebook.com/profile.php?id=100057456617929>).

Systemowe myślenie o edukacji medialnej znalazło również swoje odzwierciedlenie w realizowanym w latach 2013–2021 projekcie badawczym. Zespół w składzie: Agnieszka Ogonowska, Agnieszka Walecka-Rynduch i Magdalena Stoch przeprowadził interdyscyplinarne badania nad wpływem mediów na kompetencje medialne, cyfrowe, informatyczne, informacyjne, społeczne oraz komunikacyjne dzieci, młodzieży i tzw. młodych dorosłych. Celem projektu była próba diagnozy strategii rozmiękania przekazów medialnych przez wskazane grupy osób oraz doskonalenie kompetencji wyszukiwania, analizowania, porównywania i krytycznego oceniania oraz przetwarzania treści medialnych. Badania potwierdziły, że media pełnią w życiu dzieci, młodzieży i młodych dorosłych rolę instytucji edukacyjnych, w coraz większym stopniu określających kształt kluczowych obszarów codziennego życia. Wpływają na relacje międzyludzkie, a także na konkretne zachowania użytkowników, ulegających wpływowi korporacji i nadawców medialnych oraz tzw. influencerów (Ogonowska 2018). Badania ujawniły również, że cechy nowych mediów wzmacniają szkodliwą tendencję do patologicznego korzystania z nich przez dzieci i młodzież. Luki w kompetencji krytycznej analizy przekazów medialnych prowadzą do powielania fałszywych informacji, przyczyniając się w ten sposób do ich uwiarygodnienia i dalszego reprodukcji (Stoch 2019). Dostrzeżono również eskalację zjawiska cyberprzemocy, cyberprzestępczości oraz produkcji tzw. patotreści (Ogonowska 2018). Edukacja medialna została zdefiniowana w tym kontekście jako forma profilaktyki zachowań ryzykownych i dyskryminacyjnych w mediach. Wnioski z badań stanowiły podstawę szkoleń i warsztatów

dla młodzieży oraz nauczycieli i nauczycielek, realizowanych we współpracy z organizacjami pozarządowymi (Fundacja „Autonomia”) oraz Niepublicznym Instytutem Kształcenia Nauczycieli Wydawnictwa Edukacyjnego.

Jako przykład projektu z obszaru edukacji medialnej skierowanego do młodzieży można wymienić grant zrealizowany we współpracy Katedry, Ośrodka Badań nad Mediami i Fundacji „Autonomia” (przy dofinansowaniu Konsulatu Generalnego USA w Krakowie i Fundacji Batorego) *Krytyczne myślenie i analiza przekazów medialnych: młodzi liderzy i liderki na rzecz bezpieczeństwa i sprawiedliwości*. Projekt realizowano w latach 2018–2019. Obejmował on takie działania jak: a) kompleksowe szkolenie z krytycznej analizy przekazów medialnych i zapobiegania przemocy dla młodych liderów i liderki oraz osób pracujących z młodzieżą; b) upowszechnienie w Polsce, wraz z programem edukacyjnym (Stoch, Teutsch 2019), filmu dokumentalnego *No Place to Hide. The Rehtaeh Parsons Story* (Rama Rau, Canada 2015) podejmującego problem przemocy seksualnej i cyberprzemocy; c) nagranie filmu edukacyjnego *Tylko TAK znaczy TAK. Poznaj ideę consentu*, promującego ideę konsensualnych kontaktów; d) zorganizowanie Tygodnia Zgody – ogólnopolskiej kampanii społecznej promującej ideę consentu (w tym cykl warsztatów z krytycznej analizy przekazów medialnych dla dzieci i młodzieży). Głównym celem projektu była poprawa bezpieczeństwa oraz ochrona przed przemocą i dyskryminacją młodych ludzi, zarówno w kontaktach bezpośrednich, jak i w mediach społecznościowych. Założono, że umiejętność krytycznej analizy przekazów medialnych, znajomość sposobów reagowania i interweniowania w sytuacjach przemocy – szczególnie gdy jej podłożem są uprzedzenia – oraz upowszechnienie idei *consentu* (zgody) przyczynią się do budowania bezpieczniejszych relacji oraz przestrzeni dla zrównoważonej nauki i rozwoju. W projekcie promowano przykłady reakcji, rozwiązania i dobre praktyki w zakresie przeciwdziałania przemocy, wykorzystywane w polskich i amerykańskich uczelniach i szkołach. Wszystkie materiały z projektu są dostępne na stronie Fundacji „Autonomia” (<https://autonomia.org.pl/>).

Fot. 1. Warsztaty dla dzieci i młodzieży zrealizowane w ramach projektu *Tylko Tak znaczy Tak* w krakowskiej Artetece, 2018 r. Fot. Magdalena Stoch.

Od 2005 roku Katedra rozwija współpracę z Krajową Radą Radiofonii i Telewizji oraz (od 2015) z Polskim Komitetem ds. UNESCO. Stała współpraca odbywa się również z ośrodkami naukowymi w kraju i zagranicą.

Katedra wydaje również – w ramach „Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis” – kwartalnik naukowy „Studia de Cultura”, publikujący aktualne badania i dyskusje na temat nowych mediów, kultury medialnej, technologii informacyjnych, współczesnych praktyk kulturowych i metod ich analizy, a także rozprawy naukowe na temat edukacji medialnej, psychologii i dynamiki nowych mediów oraz ich konwergencji. Poszczególne numery mają charakter tematyczny i koncentrują się wokół wybranych zagadnień i metodologii. Osobną kategorię tekstów stanowią innowacyjne analizy nowych gatunków, formatów, estetyk, poetyk i konwencji intermedialnych. Czasopismo obecne jest w bazach: ERIH PLUS, CEJSH, CEEOL, DOAJ, BazHum, Index Copernicus, Pol-Index. Zagadnieniom związanym z edukacją medialną poświęcono m.in. numer 11.4. z 2019 r.: *Kulturoterapia: strategie wykorzystania mediów w leczeniu, profilaktyce i edukacji*; 11.2 z 2019: *Teatr w edukacji, terapii i profilaktyce* oraz tom szósty z 2014 r.: *Edukacja kulturowa. Ujęcie monograficzne* (więcej informacji na stronie czasopisma: <https://studiadecultura.up.krakow.pl/>).

Przy Katedrze aktywnie działa Koło Naukowe „COOLturoznawcy”, prowadzone przez Magdalenę Stoch i Jakuba Koska. Przez lata Koło współorganizowało wydarzenia kulturalne (np. Objazdowy Festiwal Filmowy *WATCH DOCS Prawa Człowieka w Filmie*), spotkania z gośćmi (doktorantką Moniką Kłosowską, blogerem i podróżnikiem Marcinem Wesołowskim, artystką Moniką Drożyńską, pisarką Haliną Birenbaum itd.), kampanie społeczne (Tydzień Zgody) i konferencje naukowe (dedykowane szeroko rozumianej problematyce medioznawczej). Koło angażuje się również w wydarzenia promujące Instytut (m.in. Dzień Otwarty), prowadzi swój profil na Facebooku (<https://www.facebook.com/coolturoznawcy>) oraz Instagramie (https://www.instagram.com/coolturoznawcy_up). W ten sposób realizuje się jeden z wymiarów edukacji medialnej: świadome i kreatywne korzystanie z mediów oraz dostępnej wiedzy w praktycznych działaniach promocyjnych, rozwojowych i integracyjnych.

Fot. 2. Koło Naukowe „COOLturoznawcy” podczas Dnia Otwartego UP. Fot. Magdalena Stoch.

Fot. 3. Warsztaty w ramach konferencji towarzyszącej festiwalowi *Watch Docs. Prawa Człowieka w filmie*.
Fot. Magdalena Stoch.

Perspektywy dalszego rozwoju

Obecnie edukacja medialna w IFP jest domeną Katedry Mediów i Badań Kulturowych. Rozwija się dwutorowo: 1) od 2006 r. jako część działalności naukowej, które misją społeczną – realizowaną poprzez warsztaty i szkolenia – jest kształtowanie kompetencji krytycznego myślenia oraz przeciwdziałania uprzedzeniom, szczególnie wśród młodych dorosłych; 2) od 2013 r. w kontekście profilaktyki uzależnień medialnych, które dotyczą dzieci i młodzież.

Najnowsze teorie i koncepcje wyjaśniające zmiany na współczesnych rynkach pracy odwołują się do roli postępu technicznego w zmianach struktury popytu na pracę. Szczególnym zainteresowaniem otaczany jest rozwój technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych. Wszelkie badania i prognozy dla rynku pracy wskazują, że świat będzie nadal podlegał silnym procesom informatyzacji i cyfryzacji. Dlatego też w roku akademickim 2022/2023 uruchomiono w Instytucie Filologii Polskiej kierunek Media Content & Creative Writing. Przygotowuje on do aktywnego i kreatywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym, zwłaszcza w przestrzeni medialnej, w tym do tworzenia tekstów o charakterze literackim oraz recenzowania tekstów i form audiowizualnych innych twórców, a także do tworzenia rozmaitych tekstów użytkowych. Wiedza o tym, jak działa współczesny rynek wydawniczy i medialny, ma umożliwić absolwentom i absolwentkom kierunku pracę w takich zawodach, jak: *content writer*, specjalista ds. mediów interaktywnych, *public relations* i/lub komunikacji społecznej, a także wykonywanie innych profesji wymagających umiejętności kreatywnego tworzenia tekstów (pisarz, poeta, krytyk artystyczny, recenzent, twórca treści internetowych). Umiejętność tworzenia treści merytorycznych oraz językowego opracowywania tekstów na potrzeby firm, instytucji kultury i mediów to kompetencje, które mogą umożliwić humanistom i humanistkom znalezienie satysfakcjonującej pracy. Wypracowanie koncepcji nowego kierunku wymagało zaangażowania wszystkich pracowników Instytutu,

reprezentujących różne dyscypliny wiedzy. Koncepcja edukacji medialnej, wypracowana w Katedrze Mediów i Badań Kulturowych, jest jedną z merytorycznych odnóg nowej koncepcji (obok badań i koncepcji literaturoznawczych, kulturowych i językoznawczych), umożliwiającą adaptację różnych strategii czytania tekstów kultury do potrzeb rynku pracy.

Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego nadal pozostaje również miejscem prowadzenia badań naukowych. Coraz częściej pojawia się w nich wątek zmian klimatycznych, komentowanych w duchu humanistyki środowiskowej. Badania Pew Research Centre z 2021 roku (jak i obserwacje z zajęć) pokazują, że nasi studenci i studentki (tzw. generacja Z) to osoby szczególnie zainteresowane tą tematyką. Angażują się w wolontariat, uczestniczą w wiecach i protestach. Niepokoją się o swoją przyszłość i zadają pytania dotyczące etycznego wymiaru przekazywanej w procesach kształcenia wiedzy (Tyson, Kennedy, Funk 2021). Wciąż trwa wojna w Ukrainie, która odciska swoje piętno również na zajęciach akademickich (np. w dyskusjach o tym, jaka forma jest poprawna: „w Ukrainie” czy „na Ukrainie”). To ważne wyzwania, z którymi musimy się zmierzyć jako moderatorzy/moderatorzki dyskusji.

Wydaje się zatem, że edukacja medialna pozostanie już integralną częścią zajęć i dyskusji akademickich o różnych typach tekstów, niezależne od obiegu, w jakich funkcjonują, oraz form, jakie przyjmą.

Bibliografia

- Bauer Zbigniew. 2013. „Kulturoznawca (i medioznawca) na skrzyżowaniu”. *Konspekt* 3. 14–18.
- Faron Bolesław. Roszczynialska Magdalena (oprac.). 2004. Świat się zmienia, a my z nim. Informator dla studentów. Przedmioty, zagadnienia, teksty. *Filologia polska*. Kraków. Kłakówna Zofia Agnieszka. 2005. Kulturowa koncepcja kształcenia polonistycznego. W: *Polonistyka w przebudowie. Literaturoznawstwo – wiedza o języku – wiedza o kulturze – edukacja*. T. 2. Małgorzata Czermińska i in. (red.). Kraków. 74–84.
- Ogonowska Agnieszka. 2013. *Współczesna edukacja medialna: teoria i rzeczywistość*. Kraków.
- Ogonowska Agnieszka. 2016. Katedra Mediów i Badań Kulturowych [hasło]. W: *Wyższa Szkoła Pedagogiczna. Akademia Pedagogiczna. Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie 1996–2016*. Katarzyna Dormus, Ryszard Ślęczka, Justyna Wojniak (red.). Kraków. s. 114.
- Ogonowska Agnieszka. 2018. *Uzależnienia medialne. Uwarunkowania, leczenie, profilaktyka*. Kraków.
- Ogonowska Agnieszka, Ptaszek Grzegorz. 2015. (Re)edukacja medialna. Nowe spojrzenie na edukację medialną. W: *Edukacja medialna w dobie współczesnych zmian kulturowych, społecznych i technologicznych*. Agnieszka Ogonowska, Grzegorz Ptaszek (red.). Kraków. 7–18.
- Stoch Magdalena. 2019. „Krytyczna analiza przekazów medialnych w czasach postprawdy – podstawowe definicje i rekomendacje”. *Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis. Studia de Cultura* 11. 66–76.
- Stoch Magdalena, Teutsch Agata. 2019. *Bez zgody na przemoc – czyli jak każda społeczność może zapobiegać przemocy? Przewodnik dla szkół, domów kultury i uczelni na temat*

organizacji i realizacji działań edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania cyberprzemocy i przemocy seksualnej z wykorzystaniem filmów. Kraków.

Tyson Alec, Kennedy Brian, Funk Cary. 2021. Gen Z, Millennials Stand Out for Climate Change Activism, Social Media Engagement With Issue. <https://www.pewresearch.org/science/2021/05/26/gen-z-millennials-stand-out-for-climate-change-activism-social-media-engagement-with-issue/> [dostęp: 18.08.2022].

Streszczenie

Autorka artykułu przedstawia kluczowe momenty rozwoju oraz główne założenia koncepcji edukacji medialnej, wypracowanej w Instytucie Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Przedstawiony rys historyczny stanowi podstawę do rozważań o możliwych strategiach rozwoju instytucjonalnego w kontekście presji dynamicznie rozwijającego się rynku pracy.

Media education at the Polish Philology Institute of the Pedagogical University of Krakow

Abstract

The author of the article examines media education (media literacy), its key moments of development, and the main assumptions associated with it. The study was developed at the Polish Philology Institute of the Pedagogical University of Krakow. The historical outline justifies possible institutional development strategies in the context of pressure from the labor market.

Słowa kluczowe: edukacja medialna, Katedra Mediów i Badań Kulturowych, Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Key words: media education, media literacy, Cultural and Media Studies Department, Pedagogical University of Krakow

Magdalena Stoch – dr hab., absolwentka filologii polskiej (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), studiów doktoranckich z zakresu literaturoznawstwa (UP) oraz studiów podyplomowych z dyplomacji kulturalnej (Uniwersytet Jagielloński). Od 2013 asystent, od 2015 r. adiunkt w Katedrze Mediów i Badań Kulturowych IFP UP. W latach 2019–2021 pełniła funkcję Pełnomocniczki Rektora UP ds. Równego Traktowania. Od 2020 r. zastępca dyrektora IFP. W latach 2018–2019 wraz z Fundacją „Autonomia” i Ośrodkiem Badań nad Mediami UP realizowała grant *Critical Thinking Skills and Media Literacy – Young Leaders for Safety and Justice*, przyznany przez Konsulat Generalny USA w Krakowie. Uczestniczka programu stypendialnego Departamentu Stanu USA *21st Century Changemakers: Trend Leaders Promote Social Media Discernment among Youth* (2019). Autorka monografii *Jak czytamy książki? Recepcja literatury w krakowskich i wielickich grupach czytelniczych* (2021) oraz *Gender na lekcjach polskiego* (2015), a także artykułów naukowych odnoszących się do problematyki edukacji antydyskryminacyjnej i medialnej oraz przeciwdziałania przemocy i dyskryminacji w strukturach akademickich. Współautorka koncepcji *Standardu antydyskryminacyjnego dla uczelni* (2015) oraz koncepcji konsensualnego kształcenia humanistycznego. Prowadzi zajęcia z kultury popularnej, podstaw teorii kultury, komunikacji międzykulturowej, recepcji literatury oraz *gender studies*.